

TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA

2023
5-son

ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal

ISSN 2181-8274

*Ma'naviy-ma'rifiy, ilmiy-uslubiy jurnal.
1996-yilda tashkil etilgan.*

Tahrir hay'ati raisi:

Sh.U.Yakubov

Oliy ta'limni rivojlantirish tadqiqotlari
markazi direktori

Tahrir hay'ati raisi o'rinbosari:

M.X.Esanov

Bosh muharrir:

T.Ahmedov

Bosh muharrir o'rinbosari:

A.A.Sabriyev

Tahrir hay'ati a'zolari:

L.R.Zaripov

A.A.Dadasheva

Sh.A.Rasulov

M.M.Inagamova

S.Q.Maxsumova

S.S.Samandarova

M.Q.Sultonov

S.S.G'ozdiyev

O.N.Toshpulatov

Jamoatchilik kengashi a'zolari:

Q.X.Abduraxmanov

Sh.T.Qudratxo'ja

G.Sh.Rixsiyeva

Sh.S.Sirojiddinov

R.I.Xolmurodov

A.I.Toshpulatov

N.M.Jabborov

M.A.Raxmatullaev

T.Z.Teshabayev

Dizayner:

S.L.Musamedov

TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYA

Alisher Abdullayev.

Talabalarni turarjoy bilan ta'minlash tizimini raqamlashtirish jarayonlari 6

Munira Raupova.

Bo'lajak o'qituvchilarni huquqiy ijtimoiylashtirishda "Edutainment" zamonaviy ta'lim texnologiyasi imkoniyatlari 9

Zuxriddin Absamatov.

Bo'lajak muhandislarning axborotli-intellektual ko'nikmalarni rivojlantirishda zamonaviy yondashuvlar 12

Махсетбай Айгимбетов.

Актуальные проблемы использования народных педагогических возможностей в современных условиях 16

Madina Fayzullaeva.

Differences between distance education and traditional education 19

G'ulom Shermatov.

O'zbekiston Respublikasi hududida jismoniy tarbiya va sport sohasini rivojlantirish metodikasi 23

Махсуда Тиллашайхова.

Олий ўқув юртлари учун ахборот-коммуникация технологияларига асосланган масофавий таълим тизими ва унинг ташкилий тузилмаси 26

Samijon Xamroyev.

Talabalarda jismoniy madaniyatni rivojlantirishning me'yoriy-huquqiy va pedagogik asoslari 29

Бахтияр Абдикамалов, Райгул Хожаназарова.

Изучение модели бора-зоммерфельда в процессе преподавания атомной физики и квантовой механики 33

Shaxnoza Mamatkulova, Venera Kamburova, Azadaxan Imamxodjayeva, Nodira Rahmatova, Orastabonu Isomiddinova.

RNKi g'o'za linyalarining lipid miqdorini qiyosiy aniqlash 36

Zafarjon Xamraqulov.

Jinoyat huquqi fanining ijtimoiy va yuridik fanlar tizimidagi o'rni 39

Feruza Qo'chqarova.

Bo'lajak o'qituvchilarning sanogen tafakkurini rivojlantirish mexanizmlari 43

Фахриддин Болтаев.

Харбийлаштирилган олий таълим муассасалари курсантларига ватанпарварлик руҳини синдиришда таълим-тарбиянинг ўрни 46

Nargiza Mirjanova.

Professional ta'lim tizimi mutaxassislarini tayyorlashda differensial yondashuvning ahamiyati 50

Sanjarbek Sayfedinov.

Urologiya fani o'quv jarayoniga innovatsion ta'lim texnologiyalarini qo'llashni takomillashtirish 53

Sulurxon Raximova.

Mahmud Koshg'ariy asarlarida iboralar tahlili 55

Sayyora Xamidova.

Kichik maktab yoshidagi bolalarning o'z-o'zini anglash qobiliyatini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....241

Furqat Rajabov.

Zamonaviy yondashuvlar vositasida bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishning zarurati 243

Feruza Abdulkhaeva.

Ways to improve foreign language quality in Uzbekistan246

Sherdil Eshmurodov.

Axborot texnologiyalari asosida o'qitishni takomillashtirishning nazariy usullari va muammolari.....249

Шоҳида Болтаева.

Математика фанидан аудиториядан ташқари мустақил таълим жараёнини ташкиллаштиришда "hummath" технологиясининг аҳамияти.....252

Farxod Nishonov.

Matematika fanlarini o'zlashtirishida individual ta'lim trayektoriyasining pedagogik ahamiyati255

Махмуда Якубова, Шоира Саидова.

Чизма геометрия ва муҳандислик графикаси фанидан талабалар билимини тўғри баҳолашнинг аҳамияти258

Javlonbek Zulkaydarov.

Bo'lajak ish faoliyatini samarali tashkil etishda kasbiy kompetensiyani egallash ahamiyati.....262

Шахноза Сиддикова.

Формирование естественнонаучной компетентности и компетентностный подход: теоретический анализ264

Makharram Zoirova.

Technology for eliminating pedagogical conflicts that arise in the process of interpersonal relationships in future educators.....267

Anvar Nurmuratov.

Masofaviy ta'limda "Uzedl" elektron dasturidan foydalanish imkoniyatlari.....270

Nigora Adizova.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining malaka oshirish tizimida divergent tafakkurini shakllantirish274

Махбуба Эргашева, Охиста Джаватова.

Таълимнинг мураккаб ва ночизиқ система сифатидаги моҳияти..... 278

Zohid Sultonov.

Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarini metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....282

Guzal Khujaniyazova.

Technologies for forming foreign language competence on the competence base of future teachers: modular organization of education.....285

Zulfiya Qarshiyeva.

BO'LAJAK O'QITUVCHILAR REFLEKSIV POZITSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING MASALALARI288

Sherzod Usmanov.

Ta'lim klasteri sharoitida o'quvchilarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashni rivojlantirish texnologiyalari292

Shakhnoza Pozilova.

Developing professional creativity of adults in qualification courses as pedagogical problem: an example teachers of ict in uzbekistan.....295

Gulnoza Xalbayeva.

Bolalarni maktabga tayyorlash jarayonida psixologik omillar namoyon bo'lishining o'ziga xos xususiyatlari298

Maftuna Usmonova.

Raqamli ta'lim texnologiyalari yordamida analitik kimyo fanini o'qitish metodikasini takomillashtirish302

Акбар Эшмуродов.

Маънавий қадриятлар жамият маънавий хавфсизлигини таъминлашнинг бош омили305

Shoira Hazratkulova.

Boshlang'ich sinflarda tarbiya fanini o'qitishda shaxsga yo'naltirilgan ta'limning mohiyati.....310

Khilola Nigmatova.

English methodology and methodology concept.....313

Nilufar Mamadaliyeva.

Tayanch tushunchalarni o'qitish jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutq-tafakkur faoliyatini rivojlantirishning didaktik shartlarini aniqlash316

Dilfuza Pardayeva, Mohigul Qosimova.

Oliy ta'lim muassasasida o'quv faoliyatini raqamlashtirish uchun tahlil va baholash jarayonlari320

Saidjalolxon Gaziyeu.

O'zbekistonda oliy ta'lim jozibadorligini ta'minlashda xalqaro platformalari ahamiyati323

Umida Ulasheva.

Badiiy adabiyot vositalari maqollar, qo'shiqlar va hikoyalar yordamida xorijiy til o'qitish metodikasini takomillashtirishda zamonaviy metodlardan foydalanish326

Sevara Shonazarova.

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish metodikasining ilmiy-nazariy asoslari329

Uljamol Shermatova.

Boshlang'ich sinflarda ekologik ta'limni rivojlantirish metodikasi332

Maqsud Panjiyev.

Axborot texnologiyalarini o'qitish jarayonida o'quvchilarning bilish faolligini rivojlantirishga yo'naltiruvchi yondashuvlar tavsifi336

Eleonora Shamuratova.

Akademik litsey o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik jihatlari339

Xayitgul Muzaffarova, Sajida Qushmurodova.

Ko'rishida kamchiligi bo'lgan o'quvchilarda kasb tanlash kompetentligini shakllantirish omillari341

Lobar Muxtarova.

O'quvchilar ekologik xavfsizlik madaniyatini fanlararo absissial va ordinal aloqadorlikda takomillashtirish omillari344

- musobaqa;
- ijodiy topshiriqlar;
- hayvonot olamiga sayohat va boshqalar.

Kichik guruhlarini shakllantirishda ixtiyoriylik tamoyiliga rioya etiladi. Bir guruhda ishlashni xohlamagan bolani majburlash mumkin emas. Guruhlar vaqtinchalik yoki

doimiy ham bo'lishi mumkin. Guruh, shuningdek, bir xil yoki turli darajadagi bolalardan tashkil topishi mumkin. Har birining o'ziga xos ijobiy tomonlari va kamchiliklari bor. Kichik maktab yoshidagi bolalar bilan tashkil etilgan guruhlar vaqtinchalik bo'lgani ma'qul. Keyinchalik doimiy guruhlar shakllana boradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 30 сентябрдаги “Мақтабгача таълим тизими бошқарувини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5198-сон фармони.
2. Аъзамова М.Н. Мақтабга тайёрлов гуруҳлари тарбияланувчиларида дўстона муносабатларга асосланган ҳамкорлик кўникмаларини шакллантириш тизимини такомиллаштириш: фалсафа доктори. ... дисс. автореферати. – Т., 2020. – 48 б.
3. Туйчиева И.И. Мақтабгача таълим ташкилотлари тайёрлов гуруҳи болаларининг фикрлаш фаоллигини ривожлантириш: педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори. ... дисс. автореферати – Т., 2020. – 45 б.
4. Sayyora Nabijon Qizi Xamidova (2023). KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALARDA O'Z-O'ZINI BAHOLASH PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK JIHATLARI. Scientific progress, 4 (4), 231-233.
5. Avlayev O., Butayeva U. Shaxs kamolotining psixologik determinant. Xalq ta'limi ilmiy-metodik jurnali. – 2021. – №6. – 87-92-b.
6. Мухина В.С. Возрастная психология: феноменология развития, детство, отрочество: Учебник для студ. Вузов. – 4-е изд., стереотип. – М.: Академия, 1999. – 456 с.

ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VOSITASIDA BO'LAJAK GEOGRAFIYA O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING ZARURATI

Furqat Rajabov,

Chirchiq davlat pedagogika universiteti tadqiqotchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishning zarurati va bu bora-dam zamonaviy pedagogik yondashuvlarning muhimligi haqida fikr yuritilgan. Bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasi bilan bog'liq bo'lgan ko'p qirrali muammolar bayon etilgan. Shuningdek, mazkur muammo yuzasidan soha olimlarining izlanish natijalari tahlil qilingan. Maqoladan olingan natijalarni geografiya o'qitish nazariyasi va metodikasi yo'nalishida olib borilayotgan tadqiqot ishlarida foydalanish mumkin.

Kalit so'zlar: geografiya o'qituvchilari, kasbiy kompetentlik, zamonaviy pedagogik yondashuvlar, o'qitish strategiyalari, ta'lim, kasbiy rivojlanish, o'qitish usullari, tabiat va jamiyat munosabatlari, geografik axborot tizimlari.

Аннотация

В данной статье рассматривается необходимость развития профессиональной компетентности будущих учителей географии и значение современных педагогических подходов в этом отношении. Описаны многогранные проблемы, связанные с профессиональной компетентностью будущих учителей географии. Также были проанализированы результаты исследований ученых в этой области. Результаты, полученные в статье, могут быть использованы в исследовательских работах по направлению теории и методики преподавания географии.

Ключевые слова: учителя географии, профессиональная компетентность, современные педагогические подходы, стратегии обучения, образование, повышение квалификации, методы обучения, отношения природы и общества, географические информационные системы.

Annotation

This article discusses the need to develop the professional competence of future geography teachers and the importance of modern pedagogical approaches in this regard. Multifaceted problems related to the professional competence of future geography teachers are described. Also, the research results of scientists in this field were analyzed. The results obtained from the article can be used in the research works in the direction of geography teaching theory and methodology.

Keywords: geography teachers, professional competence, modern pedagogical approaches, teaching strategies, education, professional development, teaching methods, nature and society relations, geographic information systems.

Geografiya ta'limi muvaffaqiyatida markaziy o'rinni bo'lajak geografiya o'qituvchilari turadi, ya'ni ular faning kontenti va sinf o'rtasidagi tafovutni muqobillashtiradilar. Endilikda bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasi bilan bog'liq bo'lgan ko'p qirrali muammolarni aniqlash va ularning yechimi bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqish bugungi kunning dolzarb vazifalari sirasiga kiradi.

Geografiya fan sifatida uzluksiz rivojlanib bormoqda va bu o'zaro bog'langan dunyomizdagi o'zgarishlarni aks ettirmoqda. Texnologiyaning paydo bo'lishi, iqlim o'zgarishining ta'siri va o'zgaruvchan geosiyosiy dinamika geografiya o'qituvchilaridan zamonaviy bilim va pedagogik mahoratga ega bo'lishni talab qiladi. Shunday ekan, muammo bo'lajak geografiya o'qituvchilarini ushbu dinamik landshaftni samarali boshqarishga tayyor bo'lishini ta'minlashdan iborat.

Geografik axborot tizimlari (GAT), masofaviy zondlash va raqamli xaritalash vositalari geografiyani o'rganish usulini o'zgartirdi. Bo'lajak geografiya o'qituvchilari talabalarni fazoviy ma'lumotlarni mazmunli o'rganishga va haqiqiy muammolarni hal qilishga jalb qilish uchun ushbu texnologiyalarda malakali bo'lishi kerak. Atrof-muhit masalalari e'tiborga olinar ekan, geografiya o'qituvchilari oldiga talabalarda ekologik savodxonlikni oshirish vazifasi qo'yiladi. Kelajakdagi geografiya o'qituvchilari iqlim o'zgarishi, barqarorlik va inson faoliyati va atrof-muhit o'rtasidagi murakkab o'zaro ta'sir kabi mavzularni hal qilish uchun tegishli bilimlarga ega bo'lishi zarur. Geosiyosiy hodisalar va siljishlar geografiyani tushunish va o'qitish uslubiga ta'sir qiladi. Bo'lajak geografiya o'qituvchilarini ushbu o'zgarishlarni boshqarish va talabalarga global muammolar haqida chuqur tushuncha berish uchun tayyorlash dolzarb vazifadir.

Geografiyani samarali o'qitish fan bilimlaridan tashqari kuchli pedagogik mahorat va talabalar qanday qilib eng yaxshi o'rganishini tushunishni talab qiladi. Bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasiga quyidagi pedagogik vazifalar kiradi:

- bo'lajak geografiya o'qituvchilari talabalarining fazoviy bilimini va xaritalarni o'qish ko'nikmalarini oshiradigan darslar va mashg'ulotlarni loyihalashda mohir bo'lishi lozim;

- geografiya ta'limi talabalarda murakkab global muammolar haqida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga yo'naltirilishi kerak;

- bo'lajak geografiya o'qituvchilari turli manbalardan olingan ma'lumotlarni tahlil qilish, baholash va sintez qilishga undash uchun strategiyalarni ishlab chiqishlari muhim hisoblanadi.

Geografiya o'quv jarayoni talabalarining salohiyati va o'rganish ehtiyojlari bo'yicha tobora xilma-xil bo'lib bormoqda. Bizning nazarimizda, bo'lajak geografiya o'qituvchilari turli xil talabalarni qamrab oladigan va geografik bilimlarga teng huquqli kirishni ta'minlaydigan inklyuziv

o'qitish amaliyotini qo'llashga tayyor bo'lishi kerak.

Mahalliy tadqiqotchilardan X.N.Amonov geografiya o'qituvchisining ilmiy-metodik tayyorgarligini rivojlantirish, pedagogik faoliyatni yangi metodik bilim, ko'nikma, malaka, kasbiy kompetentlik bilan mustahkamlash uchun quyidagilarga e'tibor qaratish lozimligini ta'kidlaydi:

- geografik ta'lim mazmunini zamon talablariga mos modernizatsiyalash va ta'lim mazmunining metodik ta'minotini yaratishda o'qituvchi o'quvchilarning qiziqishlarini rivojlantirish, ilmiy dunyoqarashini kengaytirish, tabiiy-ilmiy savodxonlikni tarkib toptirish, ekologik muammolarni hal etish, didaktik jihatdan qayta ishlangan o'zida o'quvchilarning avval o'zlashtirgan bilim, ko'nikma va malakalarini yangi kutilmagan vaziyatlarda qo'llash, o'zlarining hayotiy tajribalari, kuzatishlari yuzasidan ilmiy xulosalar chiqarishga imkon beradigan o'quv va test topshiriqlari bo'lishiga e'tibor qaratish;

- geografik ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish va o'tkazishda asosiy maqsad o'quvchilarda DTS bilan me'yorlangan bilim, ko'nikma, malakalarni shakllantirish, shuningdek, axborot bilan ishlash, kommunikativ ko'nikmalarni egallash, o'qish, matematik va tabiiy-ilmiy savodxonlikni tarkib toptirish, ijtimoiy faollikka ega bo'lish, o'quv muammolarini mustaqil hal etishga doir tajribalarni egallashlari uchun metodik ta'minotini ishlab chiqishga qaratish;

- geografik ta'limda kompetensiyali yondashuvni tatbiq etish — B.Blum tomonidan tavsiya etilgan (bilish, tushunish, amalda qo'llash, tahlil, sintez xulosalash) o'qitish maqsadlari o'quvchilar tomonidan o'z-o'zini anglash, ta'lim-tarbiya jarayonida o'quv maqsadlariga erishish yo'llarini tushunish, o'quvchilarning o'quv-bilish faoliyatini faollashtirish, o'quvchilarning shaxs sifatida o'z-o'zini rivojlantirish orqali jamiyat va mustaqil hayotga moslashuvi, ijtimoiylashuvi kabi ustuvor yo'nalishlarga asoslanadi [1, 215].

N.Z.Smironova, O.V.Berejnayalar talabalarda hosil qilinadigan kompetensiyalar uch darajaga ajratilishini ko'rsatdi:

- 1) tayanch kompetensiyalar — oliy ta'lim muassasalari o'quv rejasidan o'rin olgan barcha o'quv fanlari mazmuni va o'qitish jarayoni orqali hosil qilinadigan kompetensiyalar sanaladi;

- 2) umumiy (predmetli) kompetensiyalar — o'quv rejadani o'rin olgan ijtimoiy-gumanitar, tabiiy-matematik va amaliy o'quv fanlarni o'qitishda o'zaro fanlararo bog'lanishlarni amalga oshirish orqali hosil qilinadigan kompetensiyalar nazarda tutiladi;

- 3) xususiy (geografik) kompetensiyalar — geografik ta'lim-tarbiya jarayonida DTS bilan me'yorlangan bilim, ko'nikma va malakalar asosida hosil qilinadigan kompetensiyalar hisoblanadi [2, 100].

O'qituvchilarni tayyorlash dasturlarining roli: O'qituvchilar tayyorlash dasturlari bo'lajak geografiya o'qituvchilarini zarur bilim, ko'nikma va malakalar bilan qurol-

lantirish mas'uliyatini o'z zimmasiga oladi. Biroq ushbu dasturlar doirasidagi bir qancha masalalar bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy malakasiga ta'sir qiladi:

Ba'zi o'qituvchilarni tayyorlash dasturlarida zamonaviy geografiya ta'limiga mos kelmaydigan o'quv materiallari va pedagogik usullar eskirgan bo'lishi mumkin. Bu esa bo'lajak geografiya o'qituvchilari ushbu sohada eng so'nggi yutuqlar va ilg'or tajribalar bilan tanishmasdan bitirishlariga olib keladi [1, 155]. Sohaviy ish geografiya ta'limining asosiy jihati hisoblanadi. Biroq o'qituvchilarni tayyorlash bo'yicha ayrim dasturlar bo'lajak geografiya o'qituvchilariga sohaviy ish tajribasi bilan shug'ullanish uchun cheklangan imkoniyatlar yaratadi. Bu ularning amaliy, tajribaviy o'rganishni osonlashtirish qobiliyatiga to'sqinlik qilishi mumkin [4, 175].

Bo'lajak geografiya o'qituvchilarining malakasini oshirishda tajribali geografiya o'qituvchilarining ustozligi va yo'l-yo'riqlari beqiyosdir. Shunga qaramay, barcha o'qituvchilarni tayyorlash dasturlari ham kuchli murabbiylik imkoniyatlarini taklif qilmaydi.

Bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy malakasini baholash o'ziga xos muammolarni ham keltirib chiqaradi. Samarali baholash usullari geografiya ta'limining ko'p qirrali tabiatiga quyidagicha mos kelishi kerak:

- bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy malakasini baholash har tomonlama baholashni talab qiladi. Bu ularning sohaviy bilimlarini, pedagogik mahoratini, sinfni boshqarish qobiliyatini va talabalarni jalb qilish va rag'batlantirish qobiliyatini baholashni o'z ichiga oladi;

- an'anaviy baholash geografiya ta'limining murakkabligini yetarli darajada qamrab ololmasligi mumkin. Bo'lajak geografiya o'qituvchilari savol-javobga asoslangan darslarni loyihalash yoki fazoviy ma'lumotlarni tahlil qilish kabi kasbning real talablarini aks ettiruvchi haqiqiy baholash usullari orqali baholanishi lozim;

Baholash o'qituvchining fundamental tayyorgarligi bilan cheklanib qolmay, balki o'qitishning dastlabki yillarida ham qo'llanilishi kerak. Muntazam baholash va malaka oshirish imkoniyatlari bo'lajak geografiya o'qituvchilarining rivojlanishda davom etishi va sohaning o'zgaruvchan talablariga moslashishini ta'minlash uchun juda muhimdir.

Umuman, bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasi muammosi geografiya ta'limining dinamik xarakterini, pedagogik murakkabliklarini, o'qituvchilarni tayyorlash dasturlari va baholashni o'z ichiga olgan ko'p qirrali muammodir. Bu muammolarni hal etish bo'lajak geografiya o'qituvchilarining geografik savodxon va tanqidiy fikrlaydigan fuqarolarning yangi avlodini ilhomlantirishga puxta tayyorgarlik ko'rishlarini ta'minlash uchun zarurdir.

Geografiya tabiat va jamiyat o'rtasidagi dinamik munosabatlarni o'rganuvchi ko'p qirrali fan sifatida zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llash uchun o'ziga xos sharoit yaratadi. Ushbu yondashuvlar o'qitish va o'rganishni

yaxshilash uchun istiqbolli strategiyalarni taklif qilsa-da, ularning geografiya o'qitish metodologiyasiga integratsiyalashuvi o'zining qiyinchiliklari va imkoniyatlaridan xoli emas.

Tadqiqotda geografiya faniga zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llashdagi muammolar aniqlashtirildi. Ular quyidagilardan iborat:

- geografiya tabiiy geografiya va fazoviy tahlildan tortib madaniy geografiya va geosiyosatgacha bo'lgan turli mavzularni o'z ichiga oladi. Geografik tarkibning murakkabligi uni zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan moslashtirishga urinishda qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin, bu esa o'qitish strategiyalarini turli mazmun sohalariga moslashtirishni talab qiladi;

- zamonaviy pedagogik yondashuvlarni samarali amalga oshirish, ko'pincha, texnologiya, soha resurslari va real dunyo ma'lumotlariga kirishga tayanadi. Ko'pgina ta'lim muassasalari, ayniqsa, resurslar cheklangan sharoitlarda, ushbu yondashuvlarni qo'llab-quvvatlash uchun zarur vositalar va resurslar bilan ta'minlashda cheklovlarga duch kelishi mumkin;

- baholash usullarini zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan moslashtirish geografiya ta'limida murakkab hisoblanadi. Standartlashtirilgan testlar kabi an'anaviy baholash usullari zamonaviy yondashuvlar rivojlantirmoqchi bo'lgan yaxlit ko'nikma va malakalarni qamrab ololmaydi.

Geografiya fani o'qituvchilarini zamonaviy pedagogik yondashuvlardan samarali foydalanish uchun bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish muhim ahamiyatga ega. Biroq bu qo'shimcha kasbiy rivojlanish va treningni talab qiladi va keng miqyosda amalga oshirish qiyin bo'lishi mumkin.

Geografiya, o'z mohiyatiga ko'ra, real muammolar bilan bog'liq bo'lib, u amaliyotga tayangan ta'limga urg'u beradigan zamonaviy pedagogik yondashuvlar uchun juda mos keladi. Hozirgi voqea-hodisalar, amaliy tadqiqotlar va real dunyo ma'lumotlarini birlashtirish orqali geografiya ta'limi juda dolzarb va qiziqarli ta'limga aylanadi. Geografiya fazoviy texnologiyalardan, masalan, GAT va masofaviy zondlash zamonaviy yondashuvlar bilan uzviy bog'liq holda foydalanishdan manfaatdor. Ushbu texnologiyalar talabalarga fazoviy ma'lumotlarni o'rganish va tahlil qilish imkonini beradi, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar ko'pincha savol-javobga asoslangan ta'limni rag'batlantiradi, talabalarni savol berishga, tekshirishga va o'z xulosalarini chiqarishga undaydi. Geografiyaning kashfiyot va tadqiqotga urg'u berishi ushbu yondashuvga juda mos keladi, bu qiziquvchanlik va mustaqil fikrlashni rivojlantiradi. Geografiya tabiiy ravishda boshqa fanlar bilan kesishadi, bu fanlararo ta'lim uchun imkoniyatlar yaratadi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar geografiyani fan (science), matematika va ijtimoiy tadqiqotlar kabi fanlar

bilan birlashtirgan hamkorlikdagi loyihalarga birgalikda yechim topadi.

Bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy malakasini oshirish yo'li doimiy izlanishdir — bu fidoyilik, innovatsiya va mukammallikka sodiqlikni talab qiladi. Geografiya o'qituvchilarini tayyorlash kontekstida amaliy tatbiqlar, amaliy vaziyatlar va zamonaviy pedagogik yondashuvlar, yuqori malakali geografiya o'qituvchilarining qarashlarini amalga oshirish uchun amaliy strategiyalarni ishlab chiqish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Bo'lajak geografiya o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish zaruriyatini o'rganish kelajak avlodning geografiya haqidagi tushunchasini shakllantirishda ularning muhim rol o'ynashini ta'kidlaydigan muammolar va masalalar mavjudligini ko'rsatadi. Bu borada zamonaviy pedagogik yondashuvlarni geografiya ta'limiga tatbiq etishning amaliy mexanizmlarini takomillashtirish, geografiya o'qitish metodikasini takomillashtirishda global aspekt imkoniyatlaridan foydalanish imkoniyatlarini oshirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Амонов Х.Н. Бўлажак география ўқитувчиларини педагогик фаолиятга тайёргарлигини такомиллаштириш методикаси. Пед.фан.доктори (DSc) дисс. — Т., 2023. — Б. 252.
2. Смирнова Н.З., Бережная О.В. Компетентностный подход в биологическом образовании: учебно-методическое пособие / Краснояр.гос.пед.ун-т им. В.П.Астафеева. — Красноярск, 2012. — 168 с.
3. Doleck, T., & Reed, J. (2018). Reinvigorating the Geography Education Teacher Preparation Program. *Journal of Geography in Higher Education*, 42(2), 212-227.
4. Harden, M., Hopkins, D., & Newton, S. (2019). A curriculum for teacher educators: Geography and teacher education. *Journal of Geography*, 118(4), 171-181.

WAYS TO IMPROVE FOREIGN LANGUAGE QUALITY IN UZBEKISTAN

Feruza Abdulkhaeva,

English teacher Fergana State University

Annotation

The main objective is to identify the quality of education, to develop and implement a mechanism for improving the quality of education, to coordinate and work on improving the national and international rankings of universities, and to identify areas for improving the quality of education in universities and its structures. Monitoring of the quality of education in universities is an integral part of the management system, the main objective of which is the purposeful and coordinated measures to ensure the quality of education meets the requirements of state educational standards and to improve the effectiveness of the educational process at universities.

Keywords: Training, Higher Education System, continuous education.

Annotatsiya

Asosiy maqsad — ta'lim sifatini aniqlash, ta'lim sifatini oshirish mexanizmini ishlab chiqish va amalga oshirish, universitetlarning milliy va xalqaro reytinglarini muvofiqlashtirish va takomillashtirish ustida ishlash, universitetlarda va uning tuzilmalarida ta'lim sifatini oshirish yo'nalishlarini aniqlash. Universitetlarda ta'lim sifatini Monitoring qilish menejment tizimining ajralmas qismi bo'lib, uning asosiy maqsadi ta'lim sifatini davlat ta'lim standartlari talablariga javob berishini ta'minlash va universitetlarda o'quv jarayoni samaradorligini oshirish bo'yicha maqsadli va muvofiqlashtirilgan chora-tadbirlardir.

Kalit so'zlar: o'qitish, oliy ta'lim tizimi, uzluksiz ta'lim.

Аннотация

Основной целью является определение качества образования, разработка и внедрение механизма повышения качества образования, координация и работа над улучшением национальных и международных рейтингов университетов, а также определение областей для повышения качества образования в университетах и их структурах. Мониторинг качества образования в вузах является неотъемлемой частью системы управления, основной целью которой является принятие целенаправленных и скоординированных мер по обеспечению соответствия качества образования требованиям государственных образовательных стандартов и повышению эффективности образовательного процесса в вузах.

Ключевые слова: Профессиональная подготовка, система высшего образования, непрерывное образование.